

## 2803 Sayılı "JANDARMA TEŞKİLAT, GÖREV VE YETKİLERİ KANUNU" <sup>1</sup>

### MADDE AÇIKLAMALARI

#### (4 üncü Madde Açıklaması)

Hazırlayan:

Avukat Orhan ÇELEN<sup>2</sup>

\*\*\*\*

### İKİNCİ KISIM

*Bağlılık, Konuş, Kuruluş, Görev, Sorumluluk ve Silah Kullanma Yetkileri*

#### BİRİNCİ BÖLÜM

*Bağlılık, Konuş ve Kuruluş*

**Bağlılık:**

**Madde 4 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/6 md.; Aynen kabul: 8/311/2016-6755/6 md.)**

**Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır.**

**NOT:**

<sup>1</sup> Kanun Numarası : 2803, Kabul Tarihi: 10/3/1983 , Yayımlandığı R. Gazete: Tarih : 12/3/1983 Sayı : 17985, Yayımlandığı Düstur: Tertip : 5 Cilt : 22 Sayfa: 215

<sup>2</sup> Avukat Orhan ÇELEN, Ocak 1999 tarihinde TSK.dan askeri hakim albay rütbesiyle emekli olduktan bu yana, Ankara Barosuna kayıtlı olarak serbest avukatlık yapmaktadır.

<sup>3</sup> Maddenin 668 sayılı KHK. İle değiştirilmeden önceki hali:

Bağlılık

MADDE 4 - Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ancak Jandarma Genel Komutanı, Bakana karşı sorumludur.

Bağlılık: JTGY.Yönt. 4 - Jandarma Genel Komutanının görev, yetki ve sorumlulukları: JTGY.Yönt. 10

### **AÇIKLAMA:**

668 sayılı KHK. İle değişiklikten önceki halinde, Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olarak kabul ve bu keyfiyet, 211 sayılı İç Hz.K.nun 1 inci maddesinde de açıkça vurgulanmıştı. Ayrıca Per.K.nun 21 ve 69 uncu maddeleri de Jandarmayı, T.S.K.nin bir parçası olarak göstermekteydi.

Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının 15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminin ardından 27 Temmuz 2016'da çıkarılan 668 sayılı kanun hükmünde kararnameyle 4 üncü maddede yapılan değişiklikle, İçişleri Bakanlığına bağlandı.

Böylece bu madde ile, ülkemizdeki yeni idari yapılanmanın bir sonucu olarak Jandarma Genel Komutanlığının, Türk Silahlı Kuvvetleriyle olan organik bağı ortadan kalkmış ve Emniyet Genel Müdürlüğünde olduğu gibi doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlı bir kurum haline gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Jandarmasının, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvveti olduğu, askeri bir yönünün kalmadığı da, JTGYK.nun 3 üncü maddesiyle de hüküm altına alınmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığı halen, ülkemiz genelinde 3.056 İç Güvenlik Birliği, 218 Komando Birliği, 162 Cezaevi Birliği, 160 Koruma Birliği ve 4 Havacılık Birliği olmak üzere toplam 3.600 birimiyle, vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini sağlamak maksadıyla 24 saat esasına göre çalışmaktadır.<sup>4</sup>

### **Jandarmanın tarihçesi:**

Kuruluşu M.Ö.209 yılına dayanan Türk Ordusu'nun zaferlerle dolu tarihi içerisinde, adı Jandarma olmasa da emniyet ve asayişin sağlanmasına yönelik hizmetler; yargan, subaşı ve zaptiye olarak ifade edilen, konusunda uzmanlaşmış askeri statülü kolluk mensupları tarafından yürütülmüştür.

<sup>4</sup> <https://www.jandarma.gov.tr/tarihce>

03 Kasım 1839 tarihinde ilan edilen Tanzimat Fermanı ile halkın can ve mal emniyetinin korunması görevi, eyalet ve sancak valilikleri emrine gönderilen subaylar tarafından yerine getirilmiştir.

Tanzimat Fermanının ilan edildiği 1839 yılı ile Asakir-İ Zaptiye Nizamnamesi (Askeri Kolluk Tüzüğü)'nin yürürlüğe girdiği 14 Haziran günü birleştirilerek, 14 Haziran 1839 tarihi, Jandarma'nın kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir.

1908 yılında 2'nci Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra, özellikle Rumeli'de büyük başarılar gösteren Jandarma, 1909 yılında yeniden düzenlenerek, Harbiye Nezareti'ne bağlanmış ve "Umum Jandarma Kumandanlığı" adını almıştır.

Jandarma birlikleri, 1914–1918 tarihleri arasındaki Birinci Dünya Savaşı ile 1919–1922 tarihleri arasındaki kurtuluş savaşımızda, hem iç güvenlik görevlerini sürdürmüşler, hem de birçok cephede silahlı kuvvetlerin ayrılmaz bir parçası olarak yurt savunmasına iştirak etmişlerdir.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanından sonra, devletin birçok kuruluşunda olduğu gibi, Jandarma teşkilatında da yenileştirme çalışmaları başlatılmıştır.

Bu kapsamda; Jandarma Bölge Müfettişlikleri ve İl Jandarma Alay Komutanlıkları yeniden teşkilatlandırılmış ve Seyyar Jandarma Birlikleri güçlendirilmiştir.

1937 yılında, dönemin jandarma teşkilatının yasal dayanağını oluşturan "Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesi" yürürlüğe girmiş ve bu kanunla emniyet ve asayiş görevlerine ilave olarak, cezaevlerinin korunması görevi de Jandarmaya verilmiştir.

1939 yılında jandarma teşkilatı; Sabit Jandarma Birlikleri, Seyyar Jandarma Birlikleri, Jandarma Eğitim Birlikleri ve Okullar olmak üzere dört grup halinde yeniden düzenlenmiştir.

1956 yılında yürürlüğe giren bir kanunla, Gümrük Umum Kumandanlığı tarafından yürütülen sınır, kıyı ve karasularımızın, emniyet ve korunması ile gümrük bölgelerinde kaçakçılığı men, takip ve tahkik görev ve sorumluluğu, Jandarma Genel

Komutanlığı'na verilmiştir. Bu görev 21 Mart 2013 tarihinden itibaren Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na devredilmiştir.

1982 yılına kadar Jandarma tarafından yürütülen kıyı ve karasularımızın korunması görevi aynı yıl kurulan Sahil Güvenlik Komutanlığı'na devredilmiştir.

1983 Yılında günümüz Jandarmasının temel mevzuatını teşkil eden 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu yürürlüğe girmiştir.

2016 Yılında 668 sayılı kanun hükmünde kararname ile 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu 4'üncü maddesinde yapılan değişiklik ile Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığı uluslararası alanda askeri statülü kolluk teşkilatları kapsamında;

— Halen 10 aslî (*Fransa, İtalya, İspanya, Portekiz, Türkiye, Hollanda, Fas, Romanya, Ürdün ve Tunus*), 3 ortak (*Arjantin, Şili ve Katar*) ve 3 gözlemci (*Brezilya, Filistin ve Ukrayna*) olmak üzere, toplam 16 üyesi bulunan FIEP (*Avrupa Akdeniz Jandarmalar ve Askerî Statülü Kolluk Kuvvetleri Birliği*)'ne 1998 yılında üye olmuştur.

— Sadece Avrupa Birliği üyesi ülkelerin katıldığı ve 7 tam üyesi (*Fransa, İtalya, İspanya, Portekiz, Hollanda, Romanya ve Polonya*), 1 ortak üyesi (*Litvanya*) bulunan, Avrupa Jandarma Kuvveti (AJK)'ne 13 Mayıs 2010 tarihinde gözlemci üye olarak katılmıştır.

— Türkiye öncülüğünde, 2013 yılında Azerbaycan'da kurulan Avrasya Askerî Statülü Kolluk Kuvvetleri teşkilatı (TAKM)'na kurucu üye olmuştur.

#### **YARGITAY KARARLARI:**

\* Cezaevinde bulunan tutukluların, bazı cezaevi personelini yaralayarak cezaevi yönetimine karşı ayaklanmaları ve TCK.nun 304. maddesinde yazılı suç işlemeleri üzerini bu adli olay bastırmak için- "güvenlik görevlisi" bulunan ve cezaevine girmeleri idari bir tasarruf" yönelik olmayıp, işlenmekte olan suç önlemek, suçluları yakalamak için yasalarla verilen görevleri yerine getirirken, yüklenen suçları işledikleri iddia olunan sanıkların eylemleri adli görevle ilgili olduğundan, görevli mahkeme Ağır Ceza Mahkemesidir. İl Memurin Muhakematı

Kurulunun görevsizlik kararı doğrudur.(Yrg.Ceza Gnl.Krl., 18.3.1997, E.: 1997/YYB-57, K.: 1997/00057) (YKD. 1997/06)

(Kaldırılan) **AS. YARGITAY KARARLARI:**

\* Jandarmanın mülki amiri olmayan bir üstün, hizmet halinde bulunan bir jandarmaya mülki hizmetini terk için emir vermesi, itaati gerekli bir askeri hizmet emri sayılmaz.(As.Yrg.2.D., 25.5.1954, E.1457, K.911)

\* Jandarma Birliğine teslim edilmiş olan avcı grubuna mahsus silah, teçhizat ve sasir eşya üzerinde jandarma kumandanının muhafaza ve murakabe vazifesi, askeri bir vazife olmayıp, jandarmanın mülki vazifesine taalluk eylediği cihetle, bu eşyaların ziyanına sebebiyet veren sanığın suçu, As.C.K.nun 130 uncu maddesi olmayıp, 4654 sayılı Memleket İçi Düşmana Karşı Silahlı Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 9 uncu maddesine uyan .. bir suçtur.(As.Yrg.1.D., 23.3.1959, E.716, K.1055)

\* Jandarma erlerinin As.C.K.nun tatbikatında nöbetçi ve dolayısıyla mezkûr kanunun 196 ncı maddesine göre âmir sayılabilmeleri, ancak ifa ettikleri nöbet hizmetlerinin askerî nöbet olması halinde mümkündür. Adlî ve mülki vazife ifa eden nöbetçi jandarma erleri As.C.K.nun 15 inci maddesi talimatına uygun bir hizmet ifa etmedikleri cihetle, kendilerine karşı As.C.K.nun 106 ncı maddesinde yazılı suçları işleyen asker kişilerin âmiri sayılamazlar(As.Yrg.Drl.Krl., 18.6.1965, E.78, K.87); (Drl.Krl., 19.11.1965, E.110, K.132).

\* Jandarmanın kaçakçılıkla ilgili görevi, idari görevinden madut bulunduğu hk(As.Yrg.4.D., 8.3.1983, E.249, K.247).

\* Uzman jandarma çavuş olan sanığa nöbetçi olması veya özel bir görev verilmesi hali dışında cumartesi ve pazar günleri kıtasında veya görevi icabı bulunmak zorunda olduğu yerde bulunması gibi yasal bir zorunluluk yüklenemeyeceği hk.(As.Yrg.Drl.Krl., 4.11.1993, E. 80, K.82)

(Kaldırılan) **AS. YÜK. IDARE MAH. KARARLARI:**

\* Jandarma Karakol Komutanı olarak görevli olan davacının, müstakil görev yapmasını engelleyecek bir tutum ve davranış içine girdiği belirlendiğinden; garnizon hizmet süresini tamamlamadan başka bir göreve atanması mümkün olup, bu halin idare açısından zaruri bir neden olarak kabulü uygundur(AYIM.1.D., 3.11.1993, E.1993/996. K.1993/836).

\* Kendilerine verilen asayiş görevinin ifası sırasında askeri aracın devrilmesi sonucu davacıların desteği jandarma uzman çavuşun ölmesi durumunda 2330 sayılı Kanunun öngördüğü şartlar tahakkuk ettiğinden; davacı anne ve babaya muhtaç olup olmadıklarına

bakılmaksızın ölen evlatlarından dolayı vazife malüliyeti aylığı bağlanması gerekir. (AYİM.1.D., 10.10.1995, E.1995/55, K.1995/907).

\* Jandarma astsubayı olan davacının mülki görevi ile ilgili bir suçtan dolayı hakkında düzenlenen fezleke, sicil üstlerince o yıl için düzenlenen olumsuz sicile esas bir belge olarak alınabilir; aynı suçtan sonradan beraat etmiş olması, tek başına bu sicilin objektif düzenlenmediğini göstermez. (AYİM.1.D., 6.2.1990, 90/29-112, E-K.)

\* Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde cereyan eden olaylar nedeniyle hizmet ihtiyacı arttığından; jandarma subayı olan davacının zorunlu nedenlerle 4 üncü kez II nci bölgeye atandırılmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır.(AYİM.1.D., 1.3.1994, E.1993/550, K.1994/409).

\* Hizmet gerekleriyle bağdaşmayan bazı davranışlarının saptanması, görevinde etkin olmaması, mülki görevlerde vaki aksama nedenleriyle, mevcut bu idari zaruret karşısında davacının il jandarma komutanlığından alınarak bir başka göreve atanması işlemi hukuka uyarlıdır. (AYİM. 1.D., 15.4.1997, E.1996/800, K.1997/334)

\* İlgili mevzuatı uyarınca, nokta ataması yapılmayıp, İl Jandarma Komutanlıkları emrine atanan astsubay ve uzman jandarmaların emniyet ve asayiş görevi alacak olanların istihdam yerlerinin ve il içi yer değiştirmelerinin İl Jandarma Komutanının teklifi üzerine, valinin onayı ile belirlenmesi esas ise de; belgeye dayalı olmaksızın, salt sübjektif nedenlerle bu yetkinin kullanılması halinde, atama işleminin hukuka aykırı düşeceği kuşkusuzdur.(AYİM.1.D., 19.10.1999, E.1999/342, K.1999/962)